

Леся КОНОПЛЯНИК

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов і перекладу
Державного некомерційного підприємства
«Державний університет «Київський авіаційний інститут» (Київ)
llesichka@gmail.com

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗВО

В умовах цифрової трансформації зростає попит на володіння іноземними мовами у професійних середовищах, що вимагає інноваційних підходів до їх викладання. Сучасні здобувачі вищої освіти демонструють високий рівень цифрової грамотності та адаптивності до нових інформаційних середовищ. Їхні когнітивні особливості, такі як «кліпове» мислення, глобальне сприйняття світу та необхідність обробки великого обсягу інформації, підкреслюють потребу в грамотному застосуванні цифрових технологій у навчанні.

Цифровізація освіти змінює традиційні підходи до викладання та вивчення іноземних мов, які часто оцінюються як ресурсоємні. Натомість технології на основі ШІ дозволяють аналізувати навчальні досягнення здобувачів вищої освіти, адаптувати навчальний контент відповідно до їхнього рівня знань та забезпечувати персоналізований підхід [2, с. 167].

Цифрові інструменти, такі як онлайн-платформи, мобільні додатки і генеративний штучний інтелект (ШІ), сприяють створенню динамічного інформаційного освітнього середовища, персоналізації навчання, враховуючи індивідуальні потреби студентів. Вони забезпечують доступ до різноманітних ресурсів, стимулюють активну участь у навчанні, сприяють ефективному засвоєнню навчального матеріалу завдяки багатоканальному сприйняттю інформації [1, с. 16].

Штучний інтелект сприяє впровадженню індивідуалізованих технологій навчання іноземних мов, що відповідають вимогам інформатизації освіти. Ці системи враховують особливості й емоційну стабільність здобувачів вищої освіти, адаптуючи програми. Використання ШІ забезпечує доступ до ефективних педагогічних інструментів, які демонструють вищу ефективність порівняно з традиційними методами викладання, спрощує самостійне навчання, підвищує зацікавленість і продуктивність, а також

дозволяє викладачам оцінювати прогрес навчальних груп та оперативно коригувати навчальний процес [3, с. 183].

У цьому дослідженні цифрові інструменти класифіковано за трьома категоріями: *створення та керування контентом, розвиток мовних навичок, комунікація та співробітництво*.

Цифрові інструменти для **створення та керування контентом** сприяють розробці візуально привабливих та професійних матеріалів, які покращують ефективність навчального процесу. *Canva, Microsoft PowerPoint, Prezi, Gamma* дозволяють викладачам створювати презентації, які візуально структурують лексичний та граматичний матеріал, полегшуючи його засвоєння. Здобувачі освіти застосовують ці інструменти для підготовки презентацій, розвиваючи мовні, технічні та творчі навички. Інструменти *Infogram, Piktochart* спеціалізуються на створенні інфографік, які допомагають зрозуміти складні концепції через графічне представлення даних. **Edpuzzle** дозволяє створювати інтерактивні відео із вбудованими запитаннями, коментарями чи підказками для перевірки розуміння відеоматеріалу. Цей ресурс заохочує здобувачів освіти до активної роботи з відеоконтентом, а його використання сприяє розвитку навичок аудіювання за допомогою автентичного відеоконтенту. **Nearpod** інтегрує мультимедійні елементи (презентації, відео, тести, опитування) у навчальний процес, забезпечуючи інтерактивність занять і стимулюючи активну участь здобувачів. *Liveworksheets* трансформує традиційні завдання у форматі PDF в інтерактивні робочі аркуші з мультимедійними елементами.

Друга категорія цифрових інструментів спрямована на **розвиток мовних навичок**, а саме на вдосконалення лексичних, граматичних, комунікативних і фонетичних компетенцій. Платформи *Quizlet, Memrise* пропонують інтерактивні вправи для вивчення лексики та граматики через флеш-картки, ігри та тести, а *Kahoot, Wordwall, Quizzizz* забезпечують ігровий підхід до навчання. *Grammarly* допомагає вдосконалювати навички письма, автоматично виявляючи граматичні та стилістичні помилки та пропонуючи варіанти для їх виправлення. Для розвитку вимови використовуються *Elsa Speak, Speechling*, які застосовують ШІ для вдосконалення вимови завдяки інтерактивним вправам. *Youglish, PlayPhrase.me* допомагають опанувати правильну вимову та розуміння акцентів у реальних мовленнєвих контекстах, демонструючи приклади використання слів і фраз у реальному мовленні. Це також сприяє розвитку навичок аудіювання та говоріння.

Цифрові інструменти для **комунікації та співпраці** сприяють формуванню іншомовної комунікативної компетентності через

взаємодію. *Zoom*, *Google Meet* і *Microsoft Teams* забезпечують синхронну взаємодію, тобто можливість спілкування в режимі реального часу, а *Padlet* та *Google Docs* – асинхронну співпрацю через обмін матеріалами, ідеями та спільною роботою над текстами. *Flip* стимулює розвиток комунікативних навичок через створення відеовідповідей і сприяє формуванню навичок слухання в соціальному контексті.

Чат-боти, такі як *ChatGPT*, створюють адаптивне середовище для розвитку комунікативної компетентності. Вони допомагають моделювати діалоги, тренувати навички ведення професійного чи повсякденного спілкування, надають миттєвий зворотний зв'язок, пояснюють складні мовні конструкції або термінологію та сприяють формуванню навичок письмової й усної комунікації. У сучасну цифрову епоху важливо вміти ефективно взаємодіяти онлайн, і *ChatGPT* створює структуроване середовище для практики письма та участі в змістовних письмових дискусіях. *ChatGPT* особливо корисний для тих, хто невпевнений в собі та уникає активності під час занять, пропонуючи можливість комфортного спілкування в текстовому форматі, знижуючи страх і тривожність [5, с. 33].

Цифрові технології створюють широкі можливості для інтерактивного і гнучкого навчання іноземних мов [4, с. 54]. Вони надають доступ до великої кількості аутентичних матеріалів (тексти, відео, аудіо), що дозволяє їм ознайомлюватися з реальними мовними ситуаціями. Це сприяє розвитку навичок розуміння мовлення носіїв мови в професійному контексті, що є важливим для ефективної іншомовної професійної комунікації.

Використання онлайн-платформ, мобільних додатків, ігор та інших інтерактивних інструментів дозволяє здобувачам активно долучатися до навчання. Інтерактивні завдання стимулюють використання іноземної мови, вдосконалюючи комунікативні навички. А використання елементів гейміфікації в навчальному процесі значно підвищує інтерес і мотивацію до навчання у здобувачів вищої освіти, що є важливим для досягнення високого рівня іншомовної професійної комунікативної компетентності.

Крім того, цифрові технології дозволяють адаптувати навчальний процес до індивідуальних потреб здобувачів. Програми на основі ШІ допомагають коригувати рівень складності або пропонують додаткові ресурси. Це дозволяє кожному здобувачу працювати над своїми слабкими місцями та зосереджуватися на тих аспектах мови, які потребують більше уваги. Більш того, вони можуть навчатися у зручному для них темпі та у будь-який час. Це особливо важливо для тих, хто прагне поєднувати навчання з професійною діяльністю.

Мобільні додатки дають можливість регулярно практикувати мову, навіть за відсутності можливості відвідувати традиційні заняття.

Використання програм з автоматичною перевіркою мовних помилок допомагають ідентифікувати граматичні, лексичні та стилістичні помилки та пропонуючи варіанти їхнього виправлення в реальному час. Це сприяє вдосконаленню мовних навичок і розвиває самостійність.

Отже, інтеграція сучасних цифрових інструментів у навчальний процес дозволяє створити гнучку, доступну й ефективну систему вивчення іноземних мов та утворює сприятливі умови для розвитку професійної іншомовної компетентності. Проте використання таких технологій потребує аналізу їх впливу на когнітивні та емоційні аспекти навчання, забезпечення технічної підготовки викладачів, а також розробки методик, що враховують індивідуальні особливості здобувачів вищої освіти. Лише за умови комплексного підходу можливе досягнення максимальної ефективності від використання цифрових інструментів при вивченні іноземної мови у ЗВО.

Література:

1. Березнікова Н. І. До питання підходів сучасної імєрсії у вивченні фахової англійської мови здобувачами спеціальності «ІТ Дизайн». *Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: освіта, наука, культура*: зб. наук. праць за результатами XII міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 15 листопада 2024 р.). Київ, 2024. С. 14–17.
2. Вікторова Л. В., Кочарян А. Б., Мамчур К. В., Коротун О. О. Застосування штучного інтелекту та чат-ботів під час вивчення іноземної мови. *Інноваційна педагогіка*. № 32. Т. 2. 2021. С. 166–173. DOI: 10.5281/zenodo.10435022
3. Калько, Р. М., Декусар, Г. Г., Лагун, К. Д. Теоретичні та практичні засади використання методів штучного інтелекту при вивченні іноземних мов у ЗВО. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2024. Вип. 208. С. 181–187. 10.32782/2522-4077-2024-208-25
4. Пришупа Ю. Ю. Використання технологій інформаційно-освітнього середовища при вивченні іноземної мови в закладах вищої технічної освіти. *Вісник НАУ. Серія: Педагогіка. Психологія*. 2024. Вип. 1, № 24. С. 51–57. DOI: 10.18372/2411-264X/24/19201
5. Серман Л., Сулейманова І., Медейчук О., Сурман Т. Інтеграція чат-боту GPT в процес вивчення англійської мови. *Наука і освіта*. 2024. № 1. С. 32–39. DOI: 10.24195/2414-4665-2024-1-6